

KÚRIA

Bfv.I.403/2015/7.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év július hó 13. napján megtartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t :

A hivatali visszaélés büntette miatt folyamatban volt büntetőügyben a terhelt és védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Kaposvári Törvényszék B.560/2013/44. számú ítéletét, valamint a Pécsi Ítéltábla Bf.I.62/2014/12. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Kaposvári Törvényszék a 2014. június 17. napján kihirdetett B.560/2013/44. számú ítéletével **a** terheltet bűnösnek mondta hivatali visszaélés büntetében [Btk. 305. § c) pont]. Ezért őt egy év - végrehajtásában kettő évi próbaidőre felfüggesztett - szabadságvesztésre ítélte. A szabadságvesztést a végrehajtás elrendelése esetén börtönben kell fogatosítani, ebben az esetben a terhelt a büntetés kétharmad részének kitöltését követő napon bocsátható feltételes szabadságra. A bíróság **a** terheltet kötelezte a felmerült bűnügyi költség megfizetésére.

A terhelt és védője által bejelentett fellebbezés folytán másodfokon eljáró Pécsi Ítéltábla a 2014. december 2. napján jogerős Bf.I.62/2014/12. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta: a terhelttel szemben szabadságvesztés helyett háromszáz napi tétel, napi tételenként egyezer forint,

összesen: háromszázezer forint pénzbüntetést szabott ki, melyet meg nem fizetése esetén szabadságvesztésre rendelt átváltoztatni. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen **a** terhelt a Be. 416. § (1) bekezdés a) és c) pontjára hivatkozással terjesztett elő felülvizsgálati indítványt, amelyben a megtámadott határozatok megváltoztatását, elsődlegesen bűncselekmény hiányában, másodlagosan bizonyítottság hiányában történő felmentését indítványozta.

Az anyagi jogszabálysértések körében a tényállás felderítetlenségére és iratellenességére hivatkozott. Sérelmezte a terhére rótt hivatali visszaélés büntetében történt bűnösség megállapítását, mert - az alapeljárásban előterjesztett védekezését megismételve - vitatta, hogy hivatalos személyként lépett volna fel, mivel rendőr voltát és rangját nem közölte. Tanúk meghallgatását, szembesítések lefolytatását, valamint szakértő kirendelését indítványozta.

Végül kifogásolta a bíróság elfogultságát, mert a tényállás megállapítása során csak a vád bizonyítékait vette figyelembe. A bizonyítékok részletes értékelése útján, eseti döntésekre és az Alkotmánybíróság határozataira hivatkozott álláspontjának alátámasztására.

Eljárási szabálysértésként sérelmezte, hogy a vádiratot nem kapta meg, ezért a törvényes vád alapelve és - ehhez kapcsolódóan a tárgyalásra felkészülés lehetőségének hiányában - a fegyverek egyenlőségének elve is sérült. Hangoztatta a vádhatóság elfogultságát; azt, hogy az elővezetésével kapcsolatos fellebbezésének elbírálása elmaradt.

Végül kifogásolta az ítéletek jogi indokolásának hiányát, amivel az eljáró bíróságok indokolási kötelezettségüket is megszegték.

A terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítvány „kiegészítésében” új felülvizsgálati okra [Be. 416. § (1) bekezdés b) pontjára] alapítottnak, a BH 2014.68. számú eseti döntésre hivatkozva utalt arra, hogy a terhelt tényállásban leírt magatartása nem alkalmas a hivatali visszaélés bűncselekményének megállapítására, ezért felmentését indítványozta.

Megismételte, hogy a vádirat kézbesítése elmaradt, ennek igazolására okirati bizonyítékokat mellékel, és az Emberi Jogok Európai Bírósága döntéseire utalással fejtette ki a vádirat kézbesítésének elmaradásával kapcsolatos álláspontját.

Mindemellett azt is sérelmezte, hogy az eljárás bírósága a terhelt részére nem csak a vádiratot nem kézbesítette szabályszerűen, hanem a Be. 43. § (5) bekezdésében írt tájékoztatási kötelezettségének sem tett eleget, egyben megismételte az elővezetéssel összefüggő fellebbezés elbírálásának elmaradását. Vélekedése szerint a terhelt orvosszakértői vizsgálaton történő részvételének biztosítása érdekében, jogszerűtlenül került sor az elővezetésre, ezért az így beszerzett bizonyítási eszközök sem használhatók fel.

A Legfőbb Ügyészség BF.592/2015. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt a tényállás felderítetlenségét és iratellenességét, a bizonyítás hiányosságait kifogásoló és egyes eljárási szabálysértésekkel összefüggő részében a törvényben kizártnak, az anyagi jogi és eljárásjogi törvénysértést sérelmező részében alaptalannak tartotta, és a megtámadott határozatok hatályában fenntartására tett indítványt.

A Kúria a felülvizsgálati indítványt - mivel azt nem az ügyész nyújtotta be a terhelt terhére - a Be. 424. § (1) bekezdése szerinti tanácsülésen bírálta el.

Ennek során - a Be. 423. § (4) bekezdésében írtaknak megfelelően - a felülvizsgálati indítványban megjelölt okokra volt figyelemmel; emellett tekintettel volt ugyanezen törvényhely (5) bekezdése alapján a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában megjelölt - és az indítványban nem hivatkozott egyéb - feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértésekre is. Ilyen eljárási szabálysértést azonban nem észlelt.

Az eljárási szabálysértésekre történő hivatkozást a Kúria részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak találta.

A Be. 416. § (1) bekezdés c) pontja alapján a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen felülvizsgálatnak akkor van helye, ha a bíróság a határozatának meghozatalára a Be. 373. § (1) bekezdés I. b) vagy c) pontjában, illetve II-IV. pontjának valamelyikében meghatározott eljárási szabálysértéssel került sor.

A törvény tehát tételesen megjelöli azon feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértéseket, amelyek megvalósulása lehetőséget ad e rendkívüli jogorvoslati eljárás kapcsán a jogerős ügydöntő határozat megváltoztatására, illetve hatályon kívül helyezésére. A felülvizsgálati indítványban felsoroltak túlnyomó részben a felülvizsgálat fentiekben idézett törvényi okainak körén kívül esnek.

Nem minősül abszolút hatályú eljárási szabálysértésnek az, hogy a terhelt részére az alapeljárásban nem kézbesítették a vádiratot. Ez a vád törvényességét sem érinti.

A vád törvényessége a vádirattal szemben támasztott azoknak a tartalmi követelményeknek a minimuma, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a büntetőeljárás bírósági szakasza meginduljon, s a bíróság az eljárást lefolytathassa [EBH2015.B.10]. A törvényes vád minimális tartalmi követelménye, hogy meghatározott személy pontosan körülírt, büntető törvénybe ütköző cselekménye miatt a bírósági eljárás lefolytatását kezdeményezze. A vád tárgyává tett cselekmény körülírása pedig akkor pontos, ha a vádló indítványában ismertetett történeti tényállás hiánytalanul tartalmazza a bűncselekmény törvényi tényállási elemeinek megfelelő konkrét tényeket, az elkövetési magatartást, a cselekmény megvalósításának helyét és idejét.

Az adott büntetőügyben megállapítható, hogy a Győri Nyomozó Ügyészség Ny.221/2012. számú vádirata a fenti feltételeknek mindenben megfelel. A vád kézbesítésének hiánya relatív eljárási szabálysértés, amely a felülvizsgálat alapjául nem szolgálhat, még abban az esetben sem, ha - a felülvizsgálati indítvány erre vonatkozó egyébként helyes érvei alapján - esetlegesen sérült a védekezéshez való jog, illetve a fegyverek egyenlőségének, és ezen keresztül a tisztességes eljárásnak az alapelve.

Az iratok alapján nem állapítható meg olyan körülmény, amely arra utalna, hogy az eljárásban kizárt ügyész vett volna részt, erre vonatkozó konkrét tényeket a felülvizsgálati indítvány sem tartalmaz.

Nem ad a felülvizsgálatra okot, mert relatív eljárási szabálysértések körében értékelhető az elővezetéssel kapcsolatos költség viselésére vonatkozó rendelkezéssel szembeni fellebbezés el nem bírálása. Ez nem szerepel a Be. 416. § (1) bekezdés c) pontjában felsorolt törvényi okok között, amelyek köre nem bővíthető.

Alaptalan a felülvizsgálati indítvány az indokolási kötelezettség megszegésére hivatkozó részében.

A Be. 373. § (1) bekezdés III. a) pontja alapján feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés valósul meg, ha a bíróság a bűnösség megállapítása, a felmentés, az eljárás megszüntetése, a cselekmény jogi minősítése vagy a büntetés kiszabása, illetve az intézkedés alkalmazása tekintetében indokolási kötelezettségének oly mértékben nem tett eleget, hogy az ítélet emiatt felülbírálatra alkalmatlan.

Felülvizsgálati indítványában a terhelt a megtámadott határozatok jogi indokolásának hiányosságát sérelmezte.

A jogi indokolási kötelezettség megsértése, illetve hiányossága - természetéből adódóan - általában nem eredményez feltétlen hatályon kívül helyezési okot megvalósító eljárási szabálysértést. Ez akkor valósul meg, ha a jogi indokolás annyira hiányos, hogy nem állapítható meg belőle még jogi következtetés útján sem, hogy milyen jogszabályon alapult valamely büntetőjogi főkérdésben hozott döntés (1.Bk vélemény).

A felülvizsgálati indítványban foglaltakkal ellentétben megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság ítéletének 8. és 9. oldalán, míg a másodfokú bíróság ítéletének 4. oldalán részletes és pontos jogi indokolást adott arról, hogy a terhelt bűnösségét miért a Btk. 305. § c) pontja szerint minősülő hivatali visszaélés büntetében állapították meg.

A Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja szerint a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen akkor van helye felülvizsgálatnak, ha a terhelt bűnösségének megállapítására a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor. A b) pont alapján pedig abban az esetben, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki, vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak, illetve a büntetés végrehajtását a törvényben írt kizáró ok ellenére függesztették fel.

A Be. 423. § (1) bekezdés kötelező előírása, hogy a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, és az a felülvizsgálati indítványban nem támadható.

A Kúria a megállapított tényálláshoz még annak esetleges megalapozatlansága esetén is kötve van, és a felülvizsgálat során a vitatott jogkérdések kizárólag az alapeljárásban megállapított tényállás alapján bírálhatók el. A bizonyítékok értékelése körében levont következtetések helyessége, az értékelés eredménye, az ügydöntő határozat megalapozottsága a feltétlen eljárási szabálysértések körén kívül esik. A felülvizsgálati eljárásban ezért nincs törvényes lehetőség a jogerős határozattól eltérő következtetés levonására, a bizonyítékok eltérő értékelésére, és ilyen okból a megtámadott határozatok hatályon kívül helyezésére sem.

A felülvizsgálati indítványában a terhelt - az anyagi jogszabálysértés tekintetében - a fentiekben megjelölt tilalom ellenére lényegében az eljárt bíróságok bizonyíték-értékelő tevékenységét támadta, amikor a tényállás felderítetlenségére és iratellenességére hivatkozott, és a bizonyítékokat saját szempontja szerint átértékelve fejtette ki álláspontját az elkövetési magatartásról.

A terhelt által megfogalmazott felülvizsgálati indítvány ezért olyan anyagi jogi szabálysértésre, amely a bűnösség téves megállapítását eredményezte volna, nem hivatkozott.

Alaptalannak találta a Kúria a hivatali visszaélés bűncselekménye hiányára vonatkozó felülvizsgálati érveket is.

A Btk. 305. § alapján a hivatali visszaélés bűncselekményét az a hivatalos személy követi el, aki azért, hogy jogtalan hátrányt okozzon, vagy jogtalan előnyt szerezzen hivatali kötelességét megszegi, hivatali hatáskörét túllépi, vagy hivatali helyzetével egyébként visszaél. Az elsőfokú bíróság ítélete indokolásának 9. oldalán a 2. bekezdésében egyértelművé tette, hogy a bűnösség megállapítását a hivatali helyzettel egyéb módon visszaélve elkövetési fordulatra alapította.

A törvényi tényállás által védett jogi tárgy a hivatalos személyek (vagy állami szervek) működésének törvényes rendje, és a működésükbe vetett közbizalom. A hivatali visszaélés e védeni kívánt társadalmi viszonyokat sérti legáltalánosabb értelemben azzal, hogy a hivatalos személy a hatáskörébe tartozó kötelezettségeit elmulasztja, vagy rendelkezési jogosultságát önkényesen kiterjeszti. Nem teszi meg azt, amit közfeladatának ellátása érdekében teljesíteni kellene, illetve - miként az elbírált ügy kapcsán - olyat tesz, amire nincs felhatalmazása.

Hivatali bűncselekmény megállapításának azonban csak akkor van helye, ha a kötelességszegés vagy a hatáskörbe utalt jogosultság önkényes gyakorlása közvetlen hatással van a hivatalos személy közfeladatot ellátó tevékenységére: sérti, vagy veszélyezteteti az állami szerv működésének rendjét, illetve a törvényességébe vetett közbizalmat.

A következetes ítélkezési gyakorlat szerint a hivatali helyzettel egyéb módon történő visszaélések körébe vonható magatartások közös jellemzője a hivatalos minőséghez fűződő jogosítványoknak a társadalmi rendeltetésükkel ellenes gyakorlása. A hivatali eljárás rendszerint alakilag törvényesnek mutatkozik, azonban az érdemileg felesleges vagy szabályellenes intézkedést foglal magában, amely tartalmilag a hivatali helyzethez fűződő jogok rendeltetés-ellenes gyakorlását jelenti.

A hivatali helyzettel történő egyéb visszaélés tehát a hivatalos személy kötelességeinek legáltalánosabb megsértésére utal, és e fogalom alá vonható mindazon tevékenység, amelyet a hivatali helyzetével összefüggésben fejt ki; így az magában foglalja az elkövető hivatali pozíciójának, hivatali kapcsolatainak személyes célra való felhasználását annak érdekében, hogy magának vagy másnak jogtalan előnyt szerezzen (BH 2004.493., BH 2002.474.).

A Kúria - a fentiekből következően - **a** terhelt ügyében nem talált azonosságot a felülvizsgálati indítványban hivatkozott BH 2014.68. számú eseti döntéssel, amelynek tényállásában a terhelt nem tett semmiféle a rendőri mivoltával összefüggő intézkedést, nem hivatkozott arra, hogy szolgálatban lenne, és a későbbiekben sem lépett fel hivatalos személyként. Magatartásából nem lehetett arra következtetni, hogy rendőrként szolgálatba helyezkedett volna, és ebből adódó feladatára utalva próbálta volna az őt terhelő kötelezettséget (MÁV személyszállítási díjat) megfizetni.

A felülvizsgált határozat irányadó tényállása szerint **a** rendőr-őrnagy terhelt a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény rendelkezéseire hivatkozással az iratanyag haladéktalan átadását kérte a ... Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat munkatársától, majd ennek nyomatékosítása érdekében a gyermekjóléti szolgálat vezetőjével közölte, hogy rendőr, és milyen rendfokozatban teljesít szolgálatot. A szolgálat vezetőjében a terhelt fellépése riadalmat keltett, ezért a kért iratanyagba történő soron kívüli betekintést engedélyezett a terhelt által kísért személynek, aki egyben a terhelt ismerőse volt.

A terhelt a fenti magatartásával a rendőri mivoltára hivatkozva, és ezzel a gyermekjóléti szolgálat vezetőjében félelmet keltve a hivatali helyzetével visszaélt annak érdekében, hogy ismerőse - jogtalan előnyként - kiskorú gyermekével kapcsolatos iratanyagba soron kívül, az iratbetekintésre vonatkozó szabályoktól eltérően betekintszen, és az általa igényelt iratokról másolatot kapjon.

A terhelt cselekménye tehát a hivatali helyzettel történő egyéb visszaélés következtében ténylegesen eredményezte a jogtalan előny bekövetkezését.

Amint azt a Legfelsőbb Bíróság BH1999.245. számon közzétett eseti döntésében kifejtette, a hivatali visszaélés büntettének „hivatali helyzetével egyébként visszaélés” elkövetési fordulata azokat a magatartásokat foglalja magában, amikor a hivatalos személy a hivatali beosztásából, állásából folyó ismeretségét személyes célokra való befolyásolás érdekében használja fel; nem feltétele azonban a bűncselekmény megvalósulásának, hogy a felkért hivatalos személy a kérést ténylegesen teljesítse.

Az adott ügyben a jogtalan előny ténylegesen bekövetkezett.

A terhelt ismerőse érdekében, tehát személyes cél kielégítése végett lépett fel hivatalos személyként, vagyis a hivatalos eljárás során, a hivatali jogosultságának törvényes feltételek nélküli igénybe vétele, másrészt a hivatali állásából, tekintélyéből, vagy tevékenységéből adódó függőségnek, befolyásnak személyes célokra

való felhasználása megvalósult. A terhelt hivatalos személyként ezt a sajátos helyzetből fakadó lehetőséget aknázza ki azért, hogy ismerőse a jogszabályi rendelkezésekkel ellentétben jusson jogtalan előnyhöz. A terhelt sajátos hivatali helyzetéből fakadóan nem kényszerként, de feltétlenül nyomást gyakorló tényezőként ható lehetőségeket aknázott ki a rendőri mivoltát hangoztatva (BH1996.185.).

A hivatali jogosultság törvényes feltételeinek hiányában kizárólag személyes célból és érdekből lépett fel a gyermekjóléti szolgálat vezetőjével szemben. Cselekménye ugyanakkor - a fentiek miatt - közvetlen hatással volt a hivatalos személy tevékenységére; sértette, illetve veszélyeztette az állami szerv működésének rendjét, illetve a törvényességbe vetett közbizalmat, tekintettel arra, hogy hivatalos minőségéhez fűződő jogosítványokat a társadalmi rendeltetésükkel ellentétes módon gyakorolta (BH2004.493.).

Mindezekre figyelemmel az eljáró bíróságok a büntető anyagi jog szabályának megsértése nélkül állapították meg a terhelt bűnösségét hivatali visszaélés büntetében [Btk. 305. § c) pont].

A fentiekre tekintettel a Kúria - a terhelt és védője felülvizsgálati indítványát részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak találva - a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályukban fenntartotta.

A végzés ellen fellebbezésnek a Be. 3. § (4) bekezdése, felülvizsgálatnak pedig a 416. § (4) bekezdés b) pontja alapján nincs helye. Az ismételt indítvány benyújtásával összefüggő tájékoztatás a Be. 418. § (3) bekezdésén alapul azzal, hogy ez esetben a Kúria az indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát [Be. 421. § (3) bekezdés] mellőzheti is.

Budapest, 2015. július 13.

Dr. Csere Katalin s.k. a tanács elnöke, dr. Csák Zsolt s.k. előadó bíró, dr. Vaskuti András s.k. bíró

A kiadmány hitelül:
TóthLné
bíróági tisztviselő